

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Beslut i ärende om dispens från reservatföreskrifter på Västerskär, DJURSHOLM 2:320

Ärendet

Miljö- och stadsbyggnadskontoret har mottagit en ansökan om dispens från Danderyds kommuns reservatföreskrifter föreskrifter (TN 1999/0237, 2001-03-01, §115) för Öarna i Stora Värtan. Syftet med dispensen är att bedriva skyddsjakt på storskarv (*Phalacrocorax carbo sinensi*) på ön Västerskär.

Skyddsjakten planeras att bedrivas genom fällning av döda träd på ön och oljering av skarvägg. Fällningen av träd görs för att skarvarna i högre utsträckning ska häcka på åtkomliga platser. Sökande avser att fälla ca 120 döda träd under februari månad 2026, innan det att skarven har anlänt till ön för häckning. Träden ska kapas på en höjd på ca 2–3 meter för att möjliggöra åtkomst till bon.

Oljering är en process där ägg droppas i vegetabilisk olja, vilket förhindrar tillväxten av embryot. Metoden är ett beprövat sätt för att begränsa populationsökningen av skarv. Oljeringen planeras att ske under högst tre tillfällen under häckningsperioden. Femton procent av svarvbon inom nåbar höjd ska lämnas orörda.

Idrottsförvaltningen, fiske i Stockholms stad har inkommit med ansökan som ombud för Stockholms läns fiskarförbund. Förbundet har en samordnande roll för fiskevårdsåtgärder inom Stockholms län. Idrottsförvaltningen kommer att verkställa jaktåtgärderna i samordning med Danderyds viltvårds kommitté.

Som tillsynsmyndighet för förvaltningen och efterlevnaden av de kommunalt beslutade naturreservaten har miljö- och stadsbyggnadsnämnden möjlighet att pröva dispensansökningar från reservatens reservatvillkor enligt 7 kap. 6 § miljöbalken. De planerade skyddsjaktsåtgärderna kräver dispens från reservatvillkoren 1 och 12 som förbjuder avverkning av träd och bedrivandet av jakt. Tillsynsmyndigheten har även möjlighet att pröva dispens från tillträdesförbudet

Miljö- och stadsbyggnadskontorets förslag till beslut

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden beslutar att bevilja Stockholm Läns fiskarförbund (ombud för Idrottsförvaltningen, fiske i Stockholms stad) dispens från reservatsföreskrifterna för naturreservatet Öarna i Stora Värtan i enlighet med nedanstående villkor:

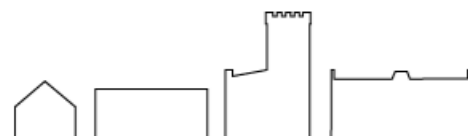
1. Dispensen avser befrielse från förbudet att beträda Västerskär under tiden 1 april och 31 juli samt befrielse från villkor 1 och 12 i Danderyds kommuns föreskrifter (TN 1999/0237, 2001-03-01, §115). Villkoren avser (1) förbud mot att avverka eller skada träd, buskar eller utföra andra skogsåtgärder samt (12) förbud mot att bedriva jakt.
2. Dispensen gäller de trädfällningsåtgärder och jakt på skarv på ön Västerskär som sökande har redogjort i sin ansökan.
3. Beslutet gäller till den 31 december 2026 och omfattar endast de skyddsjaktsåtgärder som sökande har beviljats enligt Länsstyrelsens beslut 49510–2025, 2025-12-15 och 49514–2025, 2025-12-15.
4. Sökanden ska senast den 30 juni 2026 inkomma till tillsynsmyndigheten med en skriftlig rapport innehållande uppgift om antalet förstörda eller borttagna skarvbbon. Sökanden ska även senast samma datum inkomma med en skriftlig redogörelse för hur skarvkolonin har reagerat på den genomförda åtgärden.

Beslutet fattas med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken (1998:808) samt med stöd av 9 § förordning (1998:1252 om områdesskydd enligt miljöbalken m.m).

Detta beslut kan överklagas. Information om hur man överklagar följer med beslutet.

Bakgrund

Enligt 7 kap. 7 § miljöbalken har kommunen möjlighet att besluta om dispens från de föreskrifter som avser ett kommunalt naturreservat. 9 § förordning om områdesskydd enligt miljöbalken medger även kommunen möjlighet att meddela dispens från föreskrifter som kommunen har meddelat för ett djurskyddsområde. Öarna i Värtan är ett kommunalt bildat naturreservat i enlighet med 7 kap. 4–5 §§ miljöbalken med syfte att bevara och utveckla fågellivet och ett övrigt rikt djur och växtliv.

Västerskär och Svalnäs holmen omfattas även av tillträdesförbud under perioden 1 april – 31 juli med syfte att skydda fågellivet på naturreservatet.

Beslut att bildan naturreservat i Danderyd beslutas (TN 1999/0237, 2001-03-01, §115). av Kommunfullmäktige. Tekniska nämnden har skötselansvar för naturreservaten. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden bedriver tillsyn enligt miljöbalken och har inom ramen för det uppdraget möjlighet att bevilja dispens från reservatsföreskrifterna.

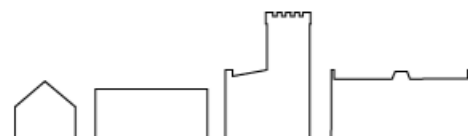
Den planerade åtgärden är ett verkställande av Länsstyrelsens förvaltningsplan för storskarv i Stockholms län (Rapport 2020:9). Länsstyrelsens enhet för natur- och viltärenden har som antaget mål att minska skarvbeståndet i länet till 3000 bon år 2030. Enligt Länsstyrelsen egna inventering ligger beståndet idag på ungefär 5100 bon. Vildvårdsförvaltningen som Länsstyrelsen bedriver är förankrad i Naturvårdsverkets förvaltningsplan för storskarv. Strategin har som uttalat mål att minska skarvpopulationen för att skydda svaga fiskbestånd i landet. En kontrollerad minskning av skarvbestånden bedöms av Naturvårdsverket vara en befogad åtgärd för att skydda svaga fiskbestånd i Mälaren och andra vattendrag. Utgångsläget för förvaltningsplanen är att bevara skarvens gynnsamma bevarandestatus. Detta innebär att skarven fortsatt ska förbli livskraftig i sin livsmiljö på sikt.

Idrottsförvaltningen har av Länsstyrelsen beviljats tillstånd (49510–2025, 2025-12-15) för att bedriva skyddsjakt på storskarv med stöd av 29 § jaktförordningen. Länsstyrelsen har även fattat beslut om att bevilja dispens (49514–2025, 2025-12-15) för borttagande av skarvbon genom trädfällning med stöd av 14 § artskyddsförordningen.

Åtgärderna har därmed genomgått en prövning för att åtgärderna ska bedrivas i enlighet med ovannämnda lagstiftningar. För att kunna genomföra åtgärderna kvarstår att kommunen beviljar dispens från de egna reservatsföreskrifterna.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets utredning

Den 20 november deltog ansvarig handläggare på ett möte med sökande och representant från Danderyds viltvårdskommitté samt kommunens viltvårdshandläggare på samhällsutvecklingsförvaltningen – park och gatuavdelning. Under mötet redogjorde sökande i mer detalj vilka åtgärder som planerades. Ansvarig handläggare begärde ytterligare komplettering, inklusive en situationsplan över de planerade trädfällningarna på ön.

Berörda parter har givits möjlighet att inkomma med synpunkter. Miljö- och stadsbyggnadskontoret har mottagit ett yttrande från Länsstyrelsen i Stockholms län som anger att oljering är en mer kontrollerad, långsiktig och hållbar metod för förvaltning av skarv än jakt med skjutvapen. Metoden kan tillämpas årligen för att begränsa populationen och innebär generellt en mindre risk för att fåglarna förflyttar sig till andra platser jämfört med jakt med skjutvapen. Vidare anger Länsstyrelsen att oljering minskar risken för att skarvarna flyttar sig och medför en mindre risk för störning mot övrigt fågelliv jämfört med jakt som bedrivs med skjutvapen.

Ett yttrande har även mottagits av samhällsutvecklingsförvaltningens (SUF) - park och gatuavdelning som förvaltar naturreservatet. SUF har svarat att de ser positivt på att åtgärden genomförs i enlighet med gällande riktlinjer och med hänsyn till både biologisk mångfald och lokala intressen.

Ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet

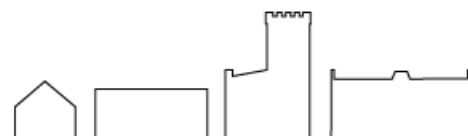
Storskarvens påverkan på ekosystemet är komplex. Sett till de redan kraftigt hotade fiskekosystemen i Mälaren är skarvens predation ofta betraktad som ett hot mot de svaga bestånden. Storskarvens spridning betraktas därför ofta som ett direkt hot mot fritidsfisket i Mälaren.

Att begränsa skarvpopulationer för att skydda känsliga fiskbestånd utan att äventyra arternas gynnsamma bevarandestatus är en balansgång. Åtgärder måste vara effektiva men samtidigt förenliga med biologisk mångfald och internationella rekommendationer.

Förvaltningen berör många intressenter – fiskerinäring, naturvård, friluftsliv och lokalsamhällen. Det krävs legitimitet och acceptans för åtgärder som skyddsjakt och oljering, vilket ställer krav på tydlig vägledning och dialog.

Skador på fiskbestånd påverkar yrkesfiske och lokala ekonomier, men åtgärder som nationella tjänster för skyddsjakt och habitatförvaltning innebär kostnader. Utmaningen är att hitta resurseffektiva lösningar som ger långsiktig nytta.

Vad avser detta specifika ärendes betydelse utifrån ett hållbarhetsperspektiv är det viktigt att möjligheten till dispens från kommunens reservatsföreskrifter inte riskerar underminera skyddsstatusens syfte genom att bevilja intrång godtyckligt. Därmed är det viktigt att värdera

Miljö- och stadsbyggnadskontoret
Adam Bohlin

Datum: 2026-01-15
Diarienummer: M-2025-819

dispensens konsekvenser utifrån reservatets syfte att bevara ett rikt fågel-, djur- och övrigt växtliv.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets bedömning

Miljö- och stadsbyggnadskontoret anser att det finns skäl för att bevilja sökande dispens enligt 7 kap. 7 § miljöbalken och 9 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken.

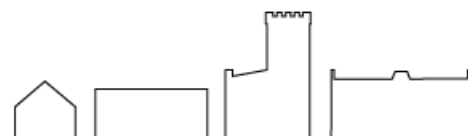
Förutsättningarna för att bevilja dispens är att tillsynsmyndigheten anser att det finns särskilda skäl för att göra det. Beslut om upphävande eller dispens får meddelas om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning av sökande.

Jakten på skarv motiveras utifrån Länsstyrelsen förvaltningsplan för skarv i Stockholms län (Rapport 2020:9). Länsstyrelsens mål är att drastiskt minska mängden svarvbon i Värtan till 2030. Sökande har beviljats tillstånd (49510–2025, 2025-12-15) för att bedriva skyddsjakt på storskarv med stöd av 29 § jaktförordningen.

Miljö- och stadsbyggnadskontoret bedömer att verkställandet av Länsstyrelsens förvaltningsplan för skarv utgör att det finns särskilda skäl som motiverar att dispens ges för att bedriva skyddsjakt på ön Västerskär.

Vad avser åtgärdens påverkan på fågelliv bedöms inte den planerade jakten på ägg förhindra skarvpopulationens regenerativa kapacitet på Västerskär. Länsstyrelsen har fattat beslut om att bevilja dispens (49514–2025, 2025-12-15) för borttagande av skarvbon genom trädfällning med stöd av 14 § artskyddsförordningen. I beslutsmotiveringen bedömer Länsstyrelsen att de planerade åtgärderna inte förväntas försvåra upprätthållandet av artens bevarandestatus.

Skyddsjakt i syfte att minska beståndet av skarv på ön bedöms inte motverka naturreservatets syfte för bevarande av fågelliv, andra djur och växter. Beståndet av levande träd har på Västerskär har minskat succesivt under det senaste decenniet. Utdöendet går att följa genom kartbilder. Detta bedöms vara en direktföljd av skarvpopulationens närvaro då den starka ammoniakhalten i fåglarnas sekret påverkar näringskänsliga träd och växter då

skarvkolonier uppehåller sig på platsen¹. Den planerade fällningen av döda träd bedöms inte ha en betydligt skadlig inverkan på öns flora. Träden som fälls kommer att lämnas kvar på ön.

Skyddsjakten på skarv bedöms inte ha negativ direktpåverkan på annat fågelliv i området då skyddsjakten endast bedrivs på skarven. Den planerade trädfällning planeras ske i februari då störningen på häckande fåglar vid intilliggande öar bedöms vara närmast obefintlig. De planerade oljeringsingrepp som sker under häckningssäsongen bedöms inte medföra någon betydelsefull störning på fågelarter som uppehåller sig på naturreservatets andra öar.

Miljö- och stadsbyggnadskontoret anser att det finns särskilda skäl för att bevilja sökande dispens. Miljö- och stadsbyggnadskontoret bedömer det inte som skäligt att ställa krav på kompensationsåtgärder för minskningen av skarvbeståndet då åtgärden ligger i linje med Länsstyrelsens förvaltningsplan.

Konsekvenser för barn och unga

En sund förvaltning av Värta öarnas naturreservat är en förutsättning för att bevara ett rikt fågelliv och övrigt växtliv på naturreservatet för framtida generationer.

Åtgärder bedöms inte ha någon direkt innebörd för barn och unga då Västerskär omfattas av besöksförbud under häckningsperioden.

Ekonomiska konsekvenser

Åtgärden bedöms inte ha några betydande ekonomiska konsekvenser för Danderyds kommun.

¹ Lundström, K., Ovegård, M., Karlsson, M., Bergström, U., Lövgren, J., Sandström, A., Sjöberg, N., Sundblad, G., Säterberg, T., Wennhage, H., Östman, Ö. (2024). Storskavens (*Phalacrocorax carbo*) ekologi, roll i ekosystemet och effekter på fiskpopulationer; En sammanställning av kunskap och kunskapsbehov. Aqua reports 2024:9. Lysekil: Institutionen för akvatiska resurser.

Miljö- och stadsbyggnadskontoret
Adam Bohlin

Datum: 2026-01-15
Diarienummer: M-2025-819

Elisabeth Thelin
Bygg- och miljödirektör

Sofia Alpsjö Siljevall
Miljöchef

Handlingar som hör till beslutet:

1. Tjänsteutlåtande. Beslut i ärendet om ansökan från dispens från reservatföreskrifterna Västerskär, DJURSHOLM 2:320
2. Situationsplan – Förberedande åtgärder för oljering av skarvägg 2026

Expedieras

Björn Söderberg, Idrottsförvaltningen Stockholm stad (Ombud för Stockholms läns fiskarförbund)
bjorn.soderberg@stockholm.se

Tekniska nämnden -Park och gatuavdelningen, Danderyds kommun
samhallsutvecklingsforvaltningen@danderyd.se

Djursholms Aktiebolag
djursholmsab@danderyd.se

Sören Lindén, Stockholm ornitologiska förening
soren.linden@ki.se

Johan Winberg, Danderyds viltvårdskommitté
johan@winbergs.eu

Länsstyrelsen i Stockholm
stockholm@lansstyrelsen.se